

FIRSTSECURITIES

Nordområdene

i et makroøkonomisk perspektiv

Kirkeneskonferansen, 3. februar 2010

Harald Magnus Andreassen

Swedbank

- 1/5 av ikke oppdaget olje
- Mineraler
- Fisk/proteiner
- Transportveier om det blir varmt nok
- Reiseliv om det blir kaldt eller varmt

Fra mikro og distrikt til makro

- Nordområdene utgjør en liten andel av økonomien i hvert enkelt land
- Betyr derfor lite i makroøkonomisk sammenheng i seg selv
 - Liten andel av arbeidskraft, kapital og produksjon
 - Ikke viktig for samlet økonomisk politikk

- Vi må ha en fantastisk boom på Nordkalotten før makroeffektene blir viktige
 - Ringvirkninger ikke så populære blant økonomer
 - ***Men det er mye bra business som ikke blir så viktig i makro***
 - ***Og summen av mye bra business blir bra makro!***

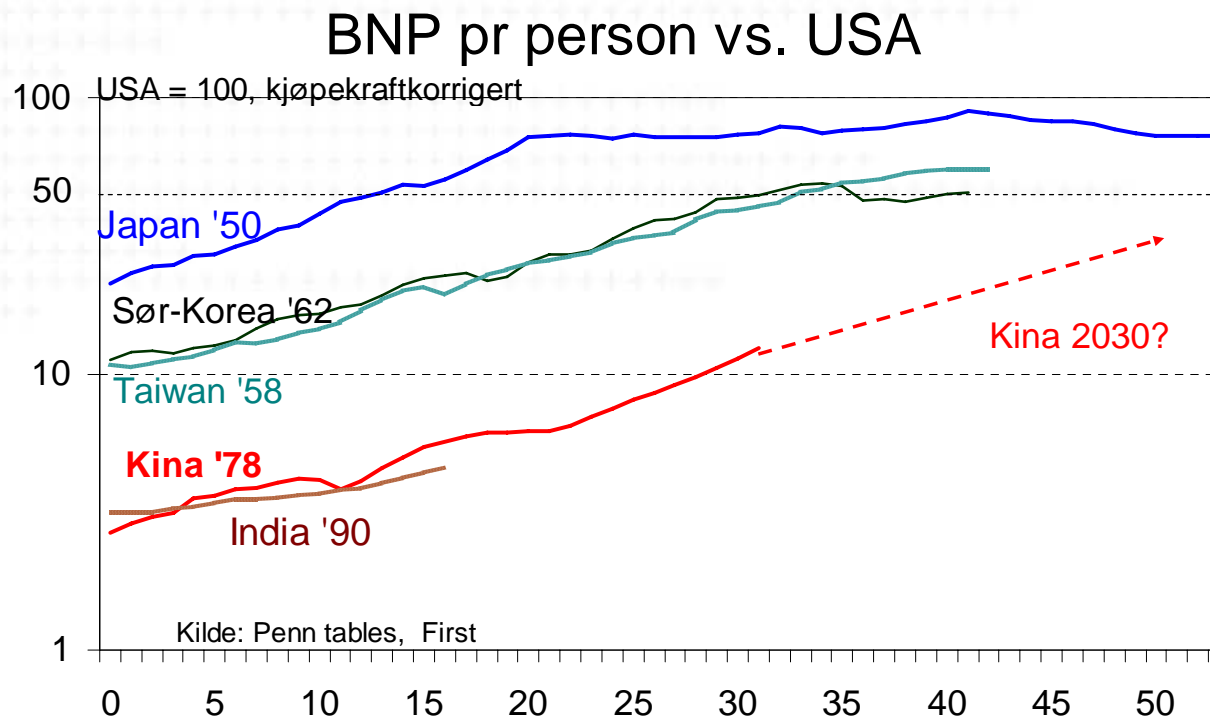

Naturressurser og velstand

- Naturressurser normalt ikke viktig for lands velstand
- Evnen til å utnytte teknologi, arbeidskraft langt viktigere for å skape verdier – uanhengig av næring
- De fleste som er "rike" på naturressurser blir fattige, mye fordi de tror de er "rike"
- The resource curse & Hollandsk syke

Fokus på ressurser: Kina kommer, andre følger etter

- De lange linjer – copy paste
- Krever ressurser
- Etter Kina kommer India
 - Og mange fler

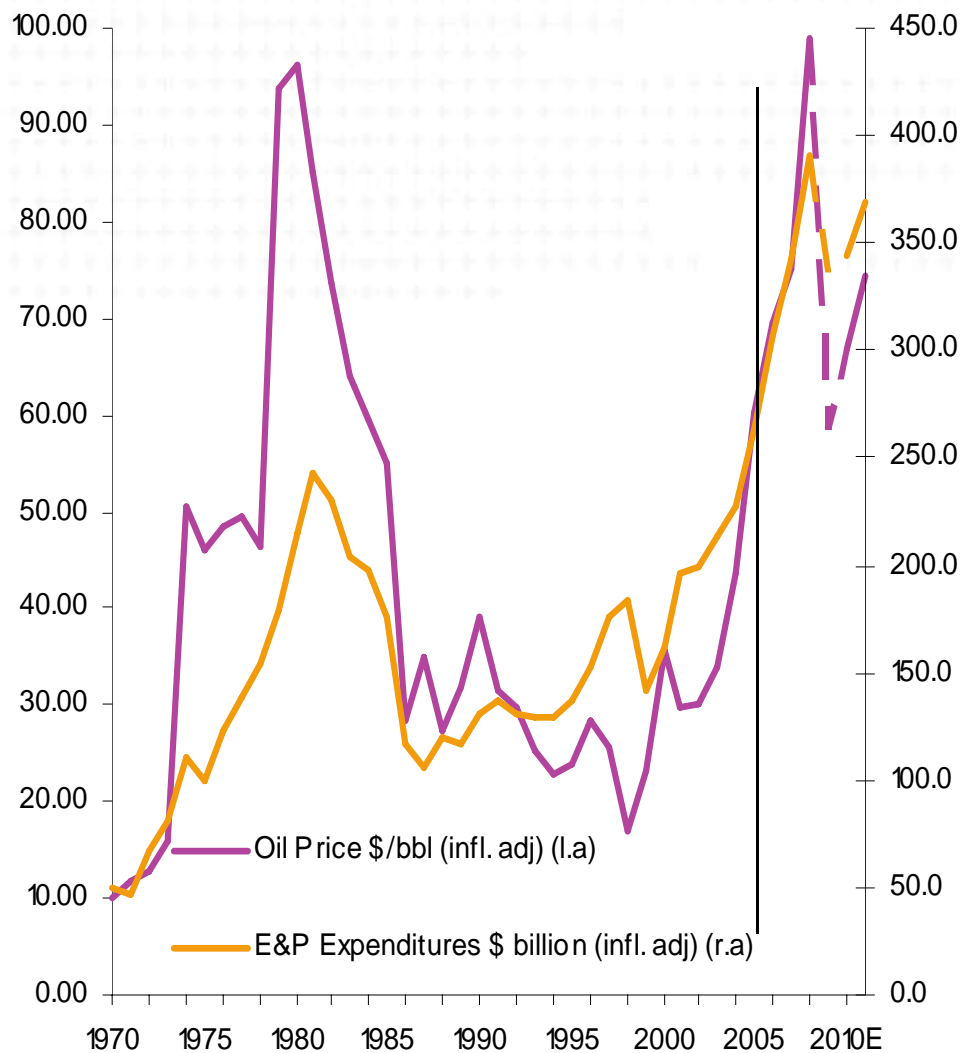
Kraftig økning i etterspørselen etter naturressurser

Skapte tidenes boom for råvarer (og Oslo Børs) på 00-tallet

- Mest fordi veksten i etterspørselen kom overraskende på oss!

Investeringene i olje følger oljeprisen!

Høy oljepris gir run etter alle energireserver!

- Og raskt svært høye investeringer

- En dag kommer produksjonen etter

En høyst usikker verden

- Hvor mye ressurser har "vi" her?
 - Hva finnes, hva koster de?
 - Og hvem er "vi" i Arktis?
 - Vi har avtaler, men kan de håndheves/endres
 - USA, Russland og Kina møtes her oppe...
- Konkurrentene: Hvilke andre ressurser har verden?
- Hva blir etterspørselen etter olje og gass?
 - Vekst, priser & klimatiltak

Usikkerheten: De siste kvartalene

- Skifergass (shale gas) var nesten ukjent utenfor petroleumsmiljøet
 - Nå: Alle snakker om en petroleumsressurs like stor som gjenværende olje i bakken!
 - ”Ny” teknologi - gass ”bankes” ut av skifterlag
 - Kostnad tilsvarer 18 – 50 USD/fat olje
- USA plutselig selvforsynt med gass
 - Enorme ressurser nesten ”overalt” ellers også
- Gassprisene presses hardt over hele verden
 - Snøhvit ville neppe ha blitt bygget i dag
 - Shtokman blir ikke realisert med første, ny utsettelse allerede meldt
 - Norske gassinntekter blir lavere enn ventet?

Og så skal UK dekke 20% av energiforbruket fra vindmølleparker til havs?

Og som om ikke shale gas var nok

- Nå begynner flere å snakke om **shale oil**
 - 1/3 av oljen tas typisk ut nå, resten er "bundet i fjell".
 - Kan ny teknologi ta ut mye av de 2/3 som ligger igjen i "i skiferen"?
 - Oljereservene kan dobles?
- Mer krevende enn å banke ut gass, men mulig
 - Kostnadsanslagene faller – noen tror på USD 45/fat
 - Store teknologifremskritt kreves – og ventes
- Investeringsvarer blir ikke dyre lenge, bare når alle skal investere samtidig
 - Nå press ned på riggrater og mye annet
 - etter at kostnadene de steg kraftig under siste boom!

Hva er den største miljøtrusselen, for oss?

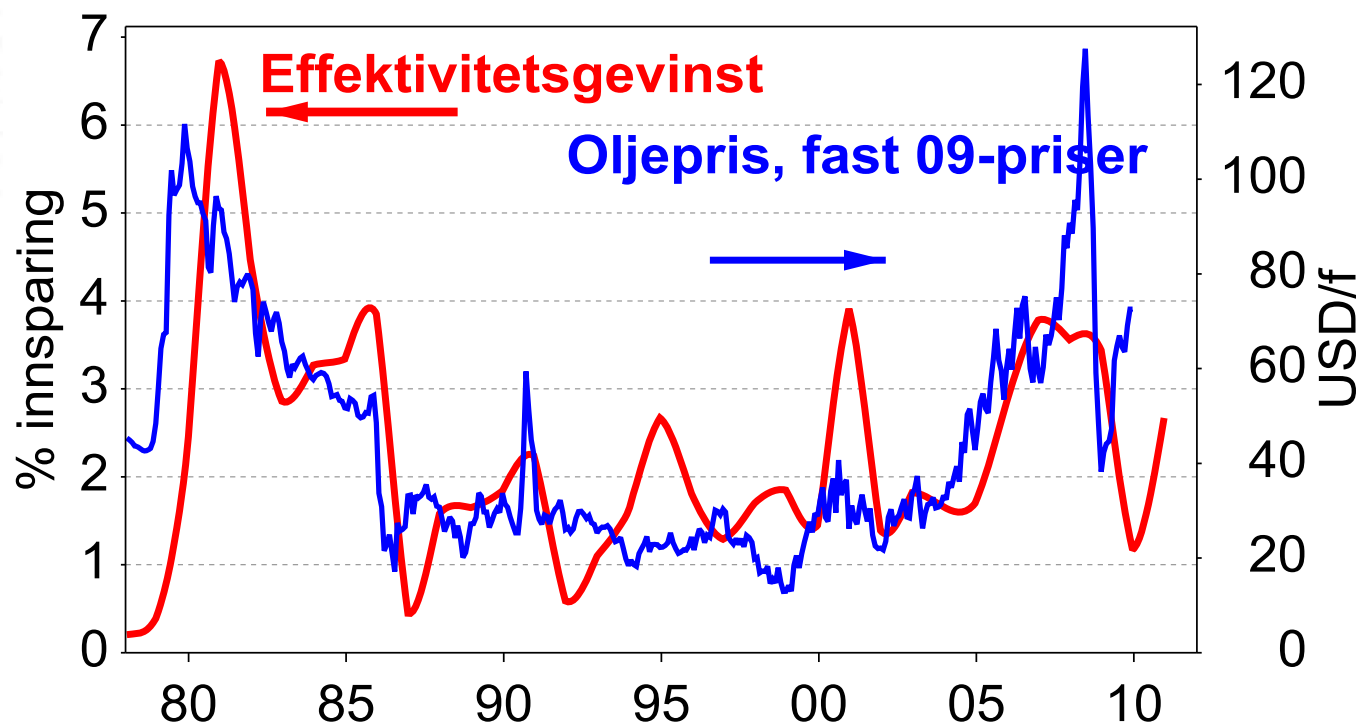
- Tenk om klimatrusselen er reell og til slutt blir tatt på alvor globalt, beslutningsmessig?
- Peak oil, ikke fordi tilbudet begrenser, men fordi etterspørselen begrenses
 - Fullt mulig, sier IEA
 - Vi har mye av teknologien som trengs, kostnadene ikke så store
 - Vi mangler viljen (og kanskje overbevisningen) til å gjøre noe med det
- Noen gjør allerede en god del
- Prisene virker sterkt

Vi kutter oljeforbruket når oljeprisen er høy

Oljeforbruk vs. oljeprisen

Innsparing: Vekst i globalt BNP - vekst i oljeforbruk

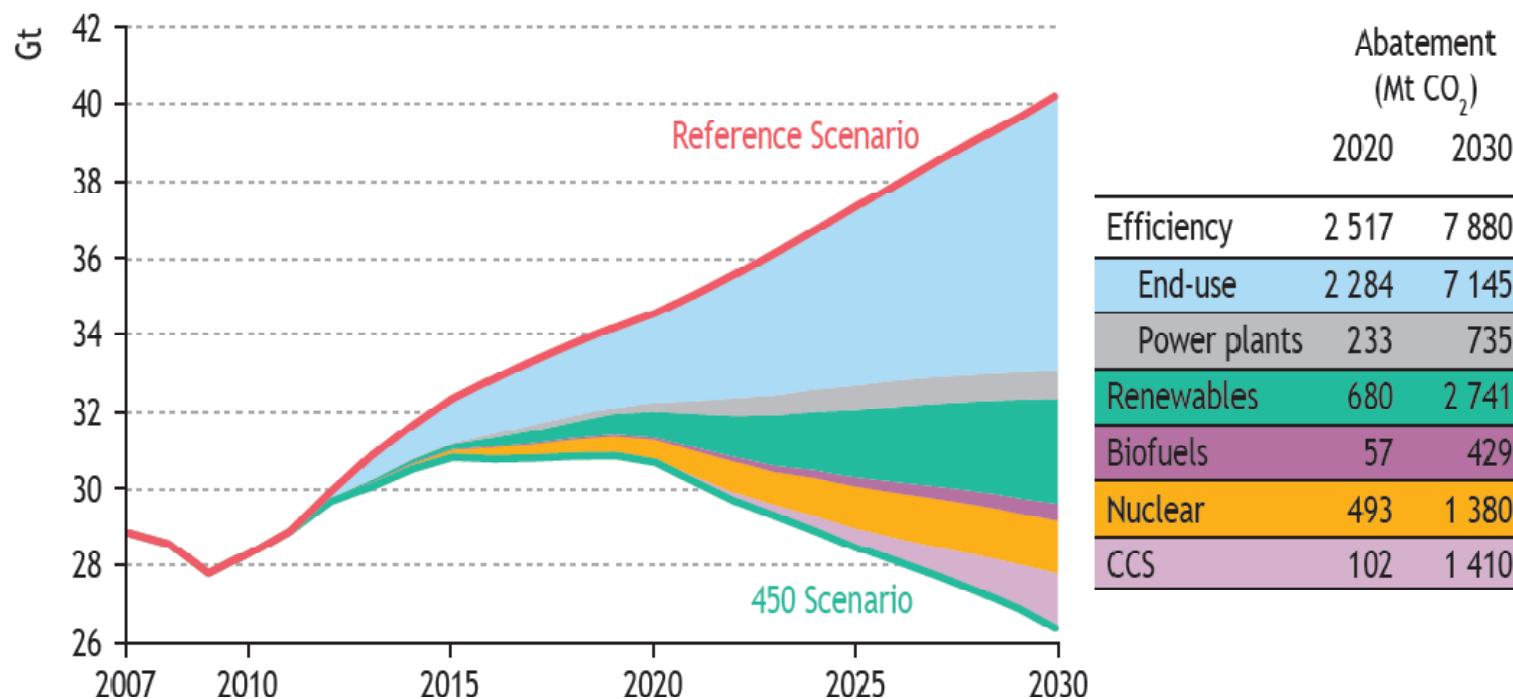
Source: First Securities, Ecowin

Og priseffekten er kraftig!

Maks 2 grader opp og maks 450 ppm CO₂ er “vedtatt”. So what?

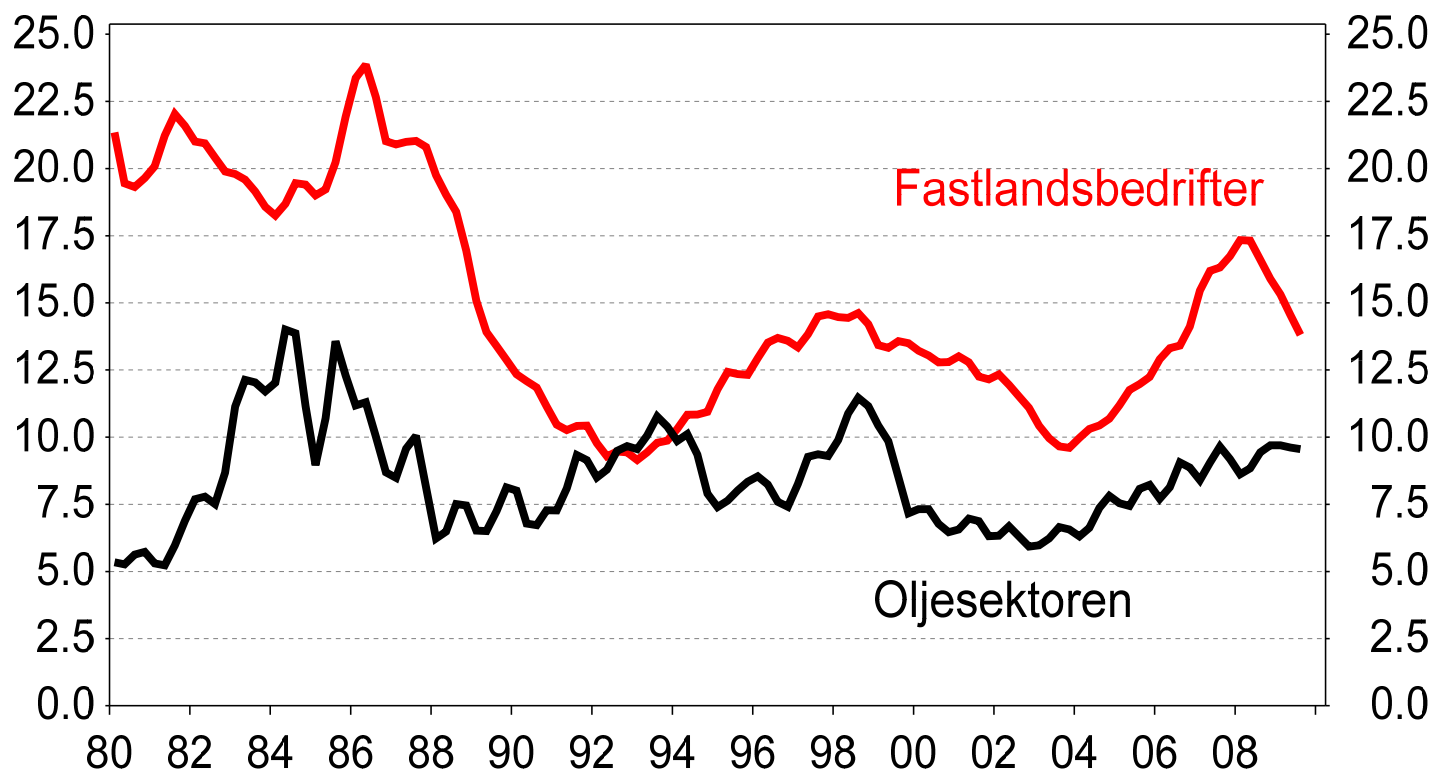
Figure 5.8 • World energy-related CO₂ emission savings by policy measure in the 450 Scenario

**Krever en reduksjon i utslippene på 35% - til under dagens nivå
Økt energieffektivitet viktigste tiltak, tror IEA**

Oljeinvesteringene høye, andre investerer også

Investeringer i % av Fastlands-BNP

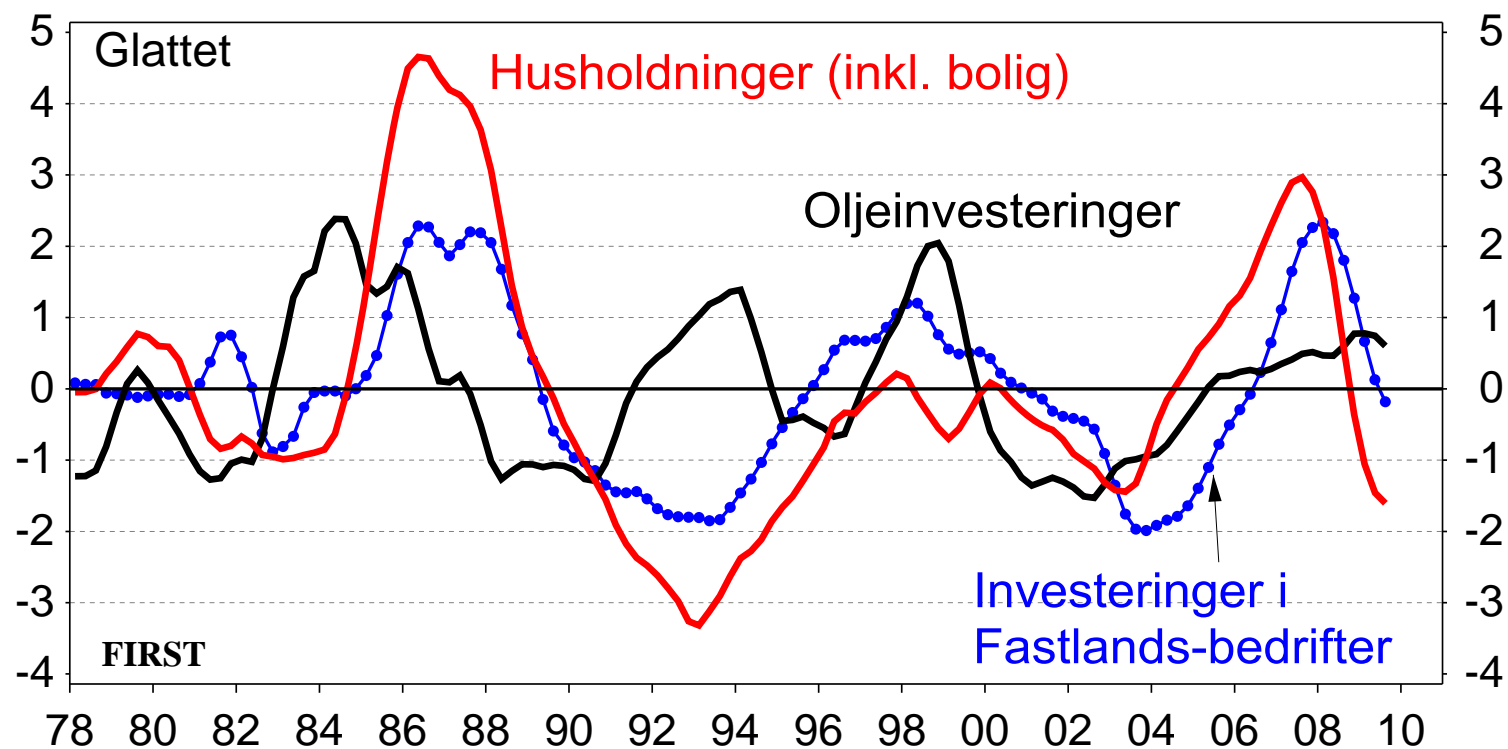

Source: EcoWin, First Securities

Og oljeinvesteringene har ikke bidratt spesielt til veksten siden 1980

Norsk konjunktur: Olje viktig, men langt fra viktigst

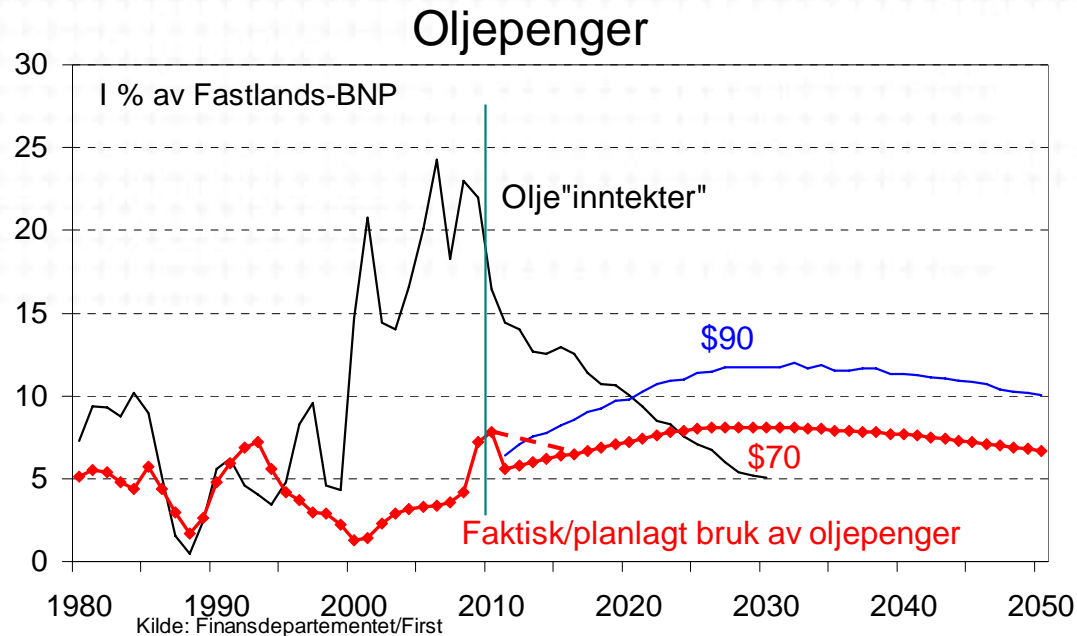
Etterspørsel - avvik fra trend
målt i % av Fastlands-BNP

Source: EcoWin, First Securities

Investeringer i Nordområdene vil neppe kunne endre dette

Hva skal vi leve av når oljen tar slutt?

- **Vi lever ikke av oljepengene**

- Vi får et lite tilskudd hvert år fra avkastningen av de inntektene vi har spart!
- Vi har brukt rundt 4% av BNP i 25 år, mer nå under lavkonjunktoren

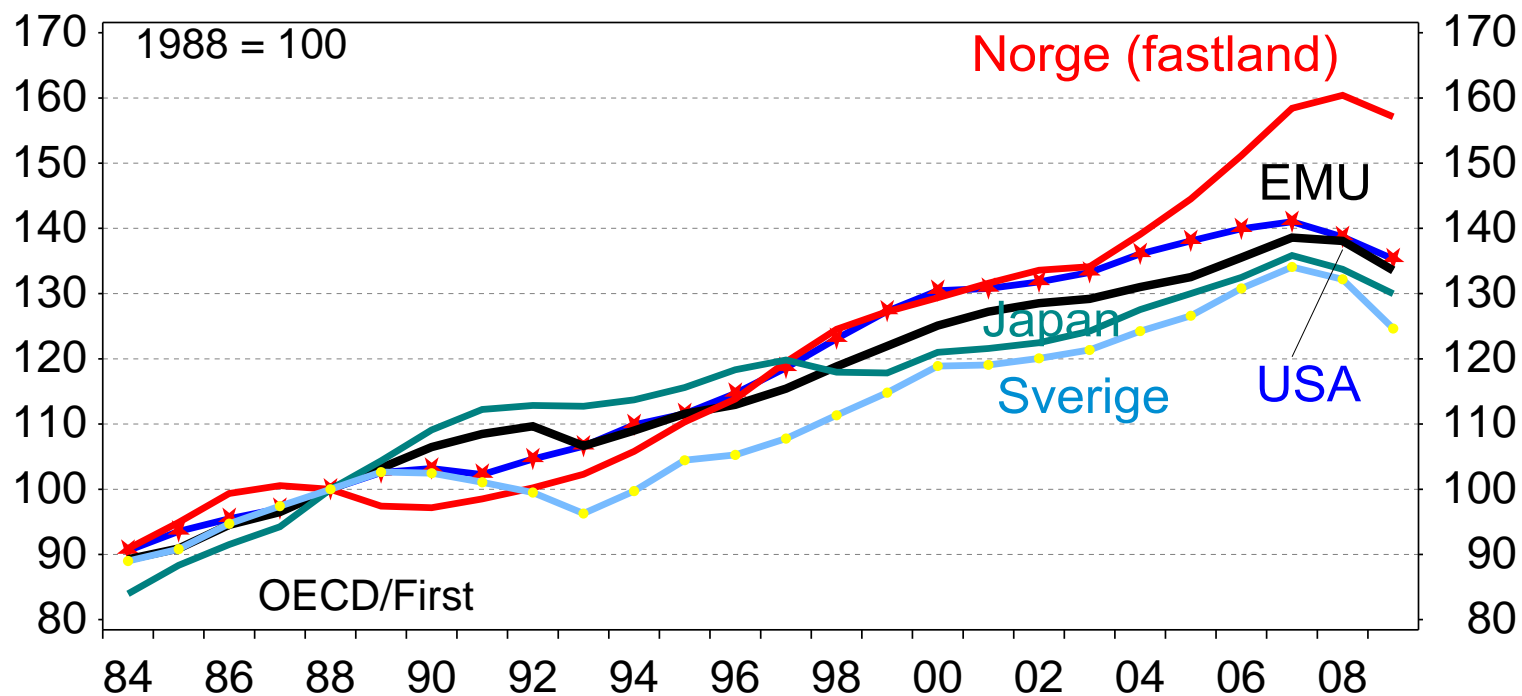
- Handlingsreglen gir oss neppe så veldig mye mer – ingen oljenasjon!

- Hva skal vi leve av etterpå? Ikke noe problem om vi ikke bruker for mye nå!

Den innbilt syke??

Verdiskapning pr voksen person Deflatert med innenlandske priser

Source: EcoWin, First Securities

Noen tegn på "Hollandsk syke", men ikke i makro

Utfordringene

- Mange delelinjer
 - Rettsregime etablert, men mange utfordringer
- Kostnadene høyere enn de fleste andre steder og konkurrenter kommer, fra alle kanter
 - Krevende klima, med eller uten is
- Vil trolig være marginalområde i årtier, uansett
 - **Men mye skjer også i marginale områder!**
 - **Og marginalområder har mye spesielt å by på!**
- Det meste avhenger av vår kreativitet og skapetrang
 - Og vår evne til å organisere oss selv

